

УДК 342.95:323.285

С. Трофімов, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративно-правових та кримінально-правових дисциплін Кримського юридичного інституту Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Визначення правового статусу суб'єктів антитерористичної діяльності

Для вироблення максимально ефективного механізму протидії будь-яким проявам терористичної діяльності на території України необхідно визначити перелік суб'єктів такої протидії та їх компетенцію. Це дозволить створити чітку інституціональну систему протидії тероризму, запобігти можливим прогалинам чи суперечкам у питанні розмежування повноважень й швидко виявляти відповідні слабкі місця та осіб, які відповідальні за певний обсяг роботи.

Системі суб'єктів протидії тероризму у вітчизняній науці та практиці до недавнього часу приділялась незначна увага, що обумовлено низьким рівнем активності провідників терористичної діяльності на території України. Але наша держава в силу різних обставин є потенційною країною щодо устремлінь осіб, які пропагують ідеї тероризму. Окремі теоретико-правові аспекти щодо статусу суб'єктів протидії тероризму були предметом дослідження В. Ф. Антипенко, О. О. Гапона, С. У. Дікаєва, О. В. Зубової, В. А. Ліпкана, Д. Д. Магомедова, В. В. Майорова, В. Я. Настюка, Т. А. Петрової, М. В. Рибачука, Д. С. Рудьмана, Р. М. Слепцова, О. В. Соколовського, В. М. Цуканова та багатьох інших вітчизняних та іноземних науковців. Отже, виходячи з певних напрацювань у цій сфері, задля комплексного аналізу адміністративно-правового забезпечення протидії тероризму в Україні ми з'ясуємо загальні питання щодо системи та компетенції суб'єктів протидії тероризму та окреслимо існуючі проблеми щодо цього елементу антитерористичної діяльності.

Відповідно до положень ст. 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. № 638-IV¹ організація боротьби з тероризмом в Україні та забезпечення її необхідними силами, засобами і ресурсами здійснюються Кабінетом Міністрів України у межах його

¹ Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.

компетенції. Центральні органи виконавчої влади беруть участь у боротьбі з тероризмом у межах своєї компетенції, визначеної законами та виданими на їх основі підзаконними актами.

Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, є:

1. Служба безпеки України — головний орган у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю. Служба безпеки України є державним правоохоронним органом спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України. Слід зазначити, що майже всі обов'язки Служби безпеки України так чи інакше мають відношення до сфери протидії тероризму. Якщо проаналізувати діяльність Служби безпеки України в загальному вигляді, то цей орган здійснює протидію тероризму переважно шляхом проведення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності, у тому числі міжнародної; збору інформації про діяльність іноземних та міжнародних терористичних організацій; проведення у межах визначених чинним законодавством повноважень виключно з метою отримання упереджувальної інформації у разі загрози вчинення терористичного акту або при проведенні антитерористичної операції оперативно-технічних пошукових заходів у системах і каналах телекомунікацій, які можуть використовуватися терористами; забезпечення через Антитерористичний центр при Службі безпеки України організації і проведення антитерористичних заходів, координації діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом відповідно до визначеної законодавством України компетенції; здійснення досудового слідства у справах про злочини, пов'язані з терористичною діяльністю, а також забезпечення у взаємодії з розвідувальними органами України безпеки установ України за межами її території, їх співробітників та членів їхніх сімей від терористичних посягань.

2. Міністерство внутрішніх справ України. Залучення співробітників органів внутрішніх справ (міліції) до протидії тероризму є достатньо ефективною практикою з огляду на їх кількість та межі повноважень. Фактично співробітники міліції найбільш наближені до населення, аніж представники інших органів влади, мають розгалужену систему інформування стосовно злочинів, що готуються або були вчинені, а також широкий комплекс технічних засобів та повноважень, за допомогою яких є можливість попередити вчинення відповідних форм терористичної діяльності.

3. Міністерство оборони України. Необхідно зазначити, що Міністерство оборони України безпосередньо виконує незначний обсяг діяльності у сфері протидії тероризму. Якщо розглянути структуру Центрального апарату Міністерства оборони України, то можна зробити висновок, що лише один структурний підрозділ виконує безпосередню діяльність з протидії тероризму — Головне управління розвідки. Цей орган функціонує на підставі Закону України «Про розвідувальні органи України» від 22.03.2001 р. № 2331-III¹ й виконує розвідувальну діяльність у воєнній, воєнно-політичній, воєнно-технічній, воєнно-економічній, інформаційній та екологічній сферах.

Слід зазначити, що у структурі Центрального апарату Міністерства оборони України існують п'ять підрозділів, які також залучаються до протидії тероризму, а саме — Департамент міжнародного оборонного співробітництва, Департамент воєнної політики та стратегічного планування, Департамент охорони державної таємниці, мобілізаційний відділ і відділ військово-технічного співробітництва та експортного контролю.

Основна роль у протидії цьому явищу належить Збройним Силам України, що є військовим формуванням, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. Дане військове формування діє на підставі Закону України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 р. № 1934-XII².

Необхідно зазначити, що Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. № 638-IV³ є єдиним нормативно-правовим актом, що передбачає участь Збройних Сил України у припиненні терористичного акту в територіальних водах України. Проаналізувавши Закон України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 р. № 1934-XI⁴ ми дійшли висновку, що цей Закон передбачає можливість застосування підрозділів Збройних Сил України для забезпечення стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору в межах територіального

¹ Про розвідувальні органи України : Закон України від 22.03.2001 р. № 2331-III // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 15. – Ст. 642.

² Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 108.

³ Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.

⁴ Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 108.

моря України. Постає питання в такому випадку про доцільність утримання на балансі Збройних Сил України Військово-Морських Сил, у тому числі корабельної служби у Військово-Морських Силах Збройних Сил України, оскільки можливість участі Збройних Сил України у протидії відповідним загрозам у внутрішніх водах та водній поверхні територіального моря в Законі України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 р. № 1934-ХІІ¹ не передбачена.

4. Міністерство надзвичайних ситуацій України. Міністерство надзвичайних ситуацій України з огляду на наявні сили, засоби й компетенцію володіє суттєвим потенціалом щодо захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності, а також мінімізації та ліквідації наслідків таких ситуацій під час проведення антитерористичних операцій. Відповідно до п. 4 Указу Президента України «Про Положення про Міністерство надзвичайних ситуацій України» від 06.04.2011 р. № 402/2011² на Міністерство надзвичайних ситуацій України покладено виконання суттєвих функцій, зокрема тих, які мають потенціальний ефект щодо протидії тероризму.

5. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах охорони державного кордону. Таким органом є Державна прикордонна служба України, на яку покладаються завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні. Державна прикордонна служба України, а також її територіальні органи та органи охорони державного кордону здійснюють протидію терористичній діяльності шляхом запобігання, виявлення та припинення спроб перетинання терористами державного кордону України, незаконного переміщення через державний кордон України зброї, вибухових, отруйних, радіоактивних речовин та інших предметів, що можуть бути використані як засоби вчинення терористичних актів, забезпечують безпеку морського судноплавства в межах територіальних вод та виключної (морської) економічної зони України під час проведення антитерористичних операцій, а також надають Антитерористичному центру

¹ Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 108.

² Про Положення про Міністерство надзвичайних ситуацій України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 402/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1236.

при Службі безпеки України необхідні сили і засоби під час проведення антитерористичних операцій на території пунктів пропуску через державний кордон України, інших об'єктів, розташованих на державному кордоні або у прикордонній смузі¹.

6. Державний департамент України з питань виконання покарань. Цей департамент діє відповідно до Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23.06.2005 р. № 2713-IV² й виконує достатньо обмежену функцію щодо протидії терористичній діяльності. Повноваження Державного департаменту України з питань виконання покарань щодо протидії тероризму суттєво обмежені за територіальною ознакою, тобто він фактично здійснює заходи щодо запобігання та припинення злочинів терористичної спрямованості виключно на об'єктах Державної кримінально-виконавчої служби України. Таким чином, віднесення цього органу державної влади до основних суб'єктів протидії тероризму є достатньо спірним питанням. На нашу думку, з огляду на наведене доцільно віднести Державний департамент України з питань виконання покарань до органів, які залучаються в разі необхідності до протидії тероризму.

7. Управління державної охорони України. Указане управління діє на підставі Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» від 04.03.1998 р. № 160/98-ВР³ і фактично, як правило, бере участь в операціях із запобігання та припинення терористичних актів, спрямованих проти посадових осіб та об'єктів, охорону яких доручено підпорядкованим цьому Управлінню підрозділам.

Ми коротко охарактеризували завдання та напрями діяльності основних суб'єктів протидії тероризму, але до участі у здійсненні заходів, пов'язаних із попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності, залучаються в разі необхідності також:

1. Центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом з питань фінансового моніторингу. Таким органом є Державна служба фінансового моніторингу України, яка діє на підставі Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) до-

¹ Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.

² Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 29. – Ст. 1697.

³ Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 04.03.1998 р. № 160/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 236.

ходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» від 28.11.2002 р. № 249-IV¹. Цей орган державної влади фактично координує діяльність інших суб'єктів, задіяних у запобіганні та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, надає відповідні рекомендації, які мають зобов'язуючий характер.

2. Служба зовнішньої розвідки України. Нормативною основою діяльності даного органу є Закон України «Про Службу зовнішньої розвідки України» від 01.12.2005 р. № 3160-IV². Відповідно до ст. 3 цього Закону на Службу зовнішньої розвідки України покладається:

– добування, аналітична обробка та надання розвідувальної інформації Президентові України, Голові Верховної Ради України, Прем'єр-міністрові України та іншим визначеним Президентом України споживачам;

– здійснення спеціальних заходів впливу, спрямованих на підтримку національних інтересів і державної політики України в економічній, політичній, військово-технічній, екологічній та інформаційній сферах, зміцнення обороноздатності, економічного і науково-технічного розвитку;

– участь у забезпеченні безпечного функціонування установ України за кордоном, безпеки співробітників цих установ та членів їх сімей у країні перебування, а також відряджених за кордон громадян України, які обізнані з відомостями, що становлять державну таємницю;

– участь у боротьбі з тероризмом, міжнародною організованою злочинністю, незаконним обігом наркотичних засобів, незаконною торгівлею зброєю і технологією її виготовлення, незаконною міграцією;

– життя заходів протидії зовнішнім загрозам національній безпеці України, життю, здоров'ю її громадян та об'єктам державної власності за межами України.

З огляду на важливість указаних повноважень Служби зовнішньої розвідки України для забезпечення національної безпеки України та їх постійний характер є всі підстави віднести цей орган державної влади до основних суб'єктів протидії тероризму.

¹ Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28.11.2002 р. № 249-IV // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 50. – Ст. 2248.

² Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України від 01.12.2005 р. № 3160-IV // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 52. – Ст. 3244.

3. Міністерство закордонних справ України, яке діє відповідно до Указу Президента України «Про Положення про Міністерство закордонних справ України» від 06.04.2011 р. № 381/2011¹. Указане Міністерство бере участь у протидії терористичній діяльності шляхом створення відповідних умов, як-от: обговорення та прийняття відповідних норм міжнародного права, налагодження зв'язків між нашою державою та іншими країнами щодо єдиного вектора в цій сфері, сприяння встановленню відповідних контактів з міжнародними організаціями, підготовка відповідної документації тощо.

4. Міністерство охорони здоров'я України (далі — МОЗ України). МОЗ України діє на підставі Указу Президента України «Про Положення про Міністерство охорони здоров'я України» від 13.04.2011 р. № 467/2011². У сфері протидії терористичній діяльності МОЗ України виконує допоміжну функцію, що, як правило, обмежується організацією виконання заходів із цивільного захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного та військового характеру, організацією служби швидкої медичної допомоги, допомогою в організації реабілітації осіб, які постраждали в ході терористичного акту, тощо.

5. Міністерство палива та енергетики України (далі — Мінпаливноенерго України), яке діє на підставі Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство палива та енергетики України» від 02.11.2006 р. № 1540³. Указане Міністерство виконує важливу роль у протидії терористичній діяльності, оскільки в його підпорядкуванні знаходяться ряд об'єктів підвищеної небезпеки, на яких запроваджені відповідні режимні правила.

6. Міністерство промислової політики України (далі — Мінпромполітики України), яке діє відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство промислової політики України» від 02.11.2006 р. № 1538⁴. Згідно з п. 4 цього По-

¹ Про Положення про Міністерство закордонних справ України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 381/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1220.

² Про Положення про Міністерство охорони здоров'я України : Указ Президента України від 13.04.2011 р. № 467/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1273.

³ Про затвердження Положення про Міністерство палива та енергетики України : Постанова Каб. Міністрів України від 02.11.2006 р. № 1540 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 45. – Ст. 2998.

⁴ Про затвердження Положення про Міністерство промислової політики України : Постанова Каб. Міністрів України від 02.11.2006 р. № 1538 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 45. – Ст. 2996.

ложення Мінпромполітики України здійснює такі функції, які впливають на ефективність заходів щодо протидії тероризму:

- у межах своєї компетенції координує зовнішньоекономічну діяльність промислових підприємств, у тому числі у сфері оборонного комплексу;

- забезпечує виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави в межах повноважень, визначених законодавством;

- організовує виконання робіт з комплексної утилізації непридатних боєприпасів, утилізації рідинних компонентів і твердого ракетного палива та інших токсичних речовин на підприємствах і в організаціях, що належать до сфери управління Мінпромполітики України;

- у межах своєї компетенції забезпечує здійснення державного управління у сфері охорони праці, пожежної безпеки, охорони довкілля, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, вирішення питань цивільної оборони, здійснює відповідне методичне керівництво і контроль за діяльністю підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, тощо.

7. Міністерство транспорту України, яке було реорганізовано у Міністерство інфраструктури України. Указане Міністерство діє на підставі Указу Президента України «Про Положення про Міністерство інфраструктури України» від 12.05.2011 р. № 581/2011¹. Відповідно до зазначеного Положення на Міністерство інфраструктури України покладені широкі повноваження, у тому числі ті, що мають відношення до забезпечення ефективної протидії терористичній діяльності шляхом комплексу заходів щодо забезпечення безпеки функціонування інфраструктури України.

8. Міністерство фінансів України (далі — Мінфін України), яке діє відповідно до Указу Президента України «Про Положення про Міністерство фінансів України» від 08.04.2011 р. № 446/2011². Основна роль Мінфіну України у механізмі протидії терористичній діяльності полягає у забезпеченні запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, надання відповідних рекомендацій та участь у відповідних заходах із цього приводу.

¹ Про Положення про Міністерство інфраструктури України : Указ Президента України від 12.05.2011 р. № 581/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 37. – Ст. 1513.

² Про Положення про Міністерство фінансів України : Указ Президента України від 08.04.2011 р. № 446/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1254.

9. Міністерство екології та природних ресурсів України. Дане Міністерство діє на підставі Указу Президента України «Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України» від 13.04.2011 р. № 452/2011¹.

У сфері протидії терористичній діяльності Міністерство екології та природних ресурсів України виконує завдання щодо проведення екологічного та радіологічного контролю транспортних засобів і вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та на митній території України, визначення переліку товарів, які підлягають радіологічному та екологічному контролю у пунктах пропуску через державний кордон та на митній території України, а також бере участь у плануванні та здійсненні заходів із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і реагування на них.

10. Міністерство аграрної політики України, яке було реорганізовано у Міністерство аграрної політики та продовольства України. Указане Міністерство діє відповідно до Указу Президента України «Про Міністерство аграрної політики та продовольства України» від 23.04.2011 р. № 500/2011². Даним Указом Президента України Мін-агрополітики України наділено широкими повноваженнями щодо виконання покладених на нього завдань. Щодо протидії терористичній діяльності такими повноваженнями є:

– установлення нормативів екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства;

– затвердження порядку введення особливого режиму захисту рослин і заходів щодо локалізації та ліквідації особливо небезпечних шкідливих організмів, у тому числі межі території та час введення особливого режиму захисту рослин;

– затвердження порядку застосування пестицидів і агрохімікатів на території, що піддалася радіоактивному забрудненню, а також у зонах надзвичайних екологічних ситуацій;

– забезпечення у межах повноважень вирішення питань у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, здійснення заходів цивільного захисту.

11. Державна митна служба України (далі — Держмитслужба України). Держмитслужба України діє на підставі Указу Президента Укра-

¹ Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України : Указ Президента України від 13.04.2011 р. № 452/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1258.

² Про Міністерство аграрної політики та продовольства України : Указ Президента України від 23.04.2011 р. № 500/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 31. – Ст. 1326.

їни «Про Положення про Державну митну службу України» від 12.05.2011 р. № 582/2011¹. Виходячи з того, що суттєва кількість проявів терористичної діяльності в конкретній країні стає можливою завдяки зовнішньому фактору, Держмитслужба України разом із Державною прикордонною службою України виконують важливу роль у забезпеченні протидії тероризму в Україні, про що ми вже вказували в іншому дослідженні².

12. Державна податкова служба України, яка діє відповідно до Закону України «Про державну податкову службу в Україні» від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ³ та Указу Президента України «Про Положення про Державну податкову службу України» від 12.05.2011 р. № 584/2011⁴. Основне призначення Державної податкової служби України у сфері, яка розглядається нами, — участь у забезпеченні виконання заходів із запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Необхідно зазначити, що до участі в антитерористичних операціях за рішенням керівництва антитерористичної операції можуть бути залучені з дотриманням вимог вітчизняного законодавства й інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості і форми власності, їх посадові особи, а також громадяни за їх згодою.

Суб'єкти, які залучаються до боротьби з тероризмом, у межах своєї компетенції здійснюють заходи щодо запобігання, виявлення і припинення терористичних актів та злочинів терористичної спрямованості, розробляють і реалізують попереджувальні, режимні, організаційні, виховні та інші заходи, забезпечують умови проведення антитерористичних операцій на об'єктах, що належать до сфери їх управління, надають відповідним підрозділам під час проведення таких операцій матеріально-технічні та фінансові засоби, засоби транспорту і зв'язку, медичне обладнання і медикаменти, інші засоби, а також інформацію, необхідну для виконання завдань щодо боротьби з тероризмом.

¹ Про Положення про Державну митну службу України : Указ Президента України від 12.05.2011 р. № 582/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 37. – Ст. 1514.

² Трофімов С. А. Митні процедури на морському транспорті: теоретичні й практичні аспекти : монографія / С. А. Трофімов. – Х. : Право, 2010. – С. 6, 160–161, 165–166.

³ Про державну податкову службу в Україні : Закон України від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 6. – Ст. 37.

⁴ Про Положення про Державну податкову службу України : Указ Президента України від 12.05.2011 р. № 584/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 37. – Ст. 1515.

Слід підкреслити, що загальну координацію діяльності суб'єктів антитерористичної діяльності у запобіганні терористичним актам щодо державних діячів, критичних об'єктів життєзабезпечення населення, об'єктів підвищеної небезпеки, актам, що загрожують життю і здоров'ю значної кількості людей, та їх припинення здійснює Антитерористичний центр (далі — АТЦ), який є постійно діючим органом при Службі безпеки України. Порядок створення та правовий статус цього органу визначений Законом України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р.¹ й указами Президента України: «Про Антитерористичний центр» від 11.12.1998 р. № 1343/98² та «Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України» від 14.04.1999 р. № 379/99³. У своїй діяльності АТЦ керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

Необхідно зазначити, що, на нашу думку, використання особового складу суб'єктів антитерористичної діяльності, що постійно працюють у звичайних умовах на території, де вводиться правовий режим району, проведення антитерористичної операції є недоцільним за декількома причинами.

По-перше, представники органів державної влади постійно працюють на підвідомчій території, встановлюють певні зв'язки (родинні, дружні, ділові тощо) з населенням цієї території. У кризових ситуаціях, однією з яких є прояв терористичної діяльності, законодавством передбачені достатньо суттєві обмеження правового статусу осіб, що перебувають на території, де вводиться правовий режим району проведення антитерористичної операції. У зв'язку з цим, урахуовуючи неодмінні контакти населення з особами, що забезпечують режимні заходи, з високим ступенем імовірності стає можливим індивідуальний підхід до суворого виконання службового обов'язку із забезпечення режимних обмежень.

По-друге, після завершення правового режиму району проведення антитерористичної операції у співробітників, які були задіяні у режимних заходах, гіпотетично ускладняться відносини з населенням, сто-

¹ Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.

² Про Антитерористичний центр : Указ Президента України від 11.12.1998 р. № 1343/98 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 7. – Ст. 300.

³ Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України : Указ Президента України від 14.04.1999 р. № 379/99 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 7. – Ст. 302.

совно яких вони були суб'єктами застосування обмежень, що неодмінно позначиться на ефективності їх подальшої роботи.

Як підсумок, зазначимо, що Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р.¹ не містить чіткого розмежування компетенції суб'єктів антитерористичної діяльності, що не відповідає загальним вимогам режимної організації й потребує вдосконалення. За таких правових реалій досить складно встановити суб'єкта, який повинен виконувати ті чи інші дії, адже за невиконання або неналежає виконання необхідно буде нести відповідальність. Окрім цього, на нашу думку, серед суб'єктів антитерористичної діяльності необхідно визначити головний відокремлений орган, який буде здійснювати безпосереднє керівництво всією антитерористичною діяльністю. Усі інші суб'єкти такої діяльності повинні мати статус допоміжних органів з чітко визначеною компетенцією із виконання антитерористичної діяльності. На нашу думку, це дозволить вирішити проблеми взаємодії та координації діяльності у протидії тероризму, зосередити висококваліфікованих фахівців у розглядуваній сфері, підвищить ефективність та відповідальність суб'єктів антитерористичної діяльності щодо прийняття рішень та їх запровадження в об'єктивну реальність.

Трофімов С. Определение правового статуса субъектов антитеррористической деятельности

В статье анализируются система субъектов антитеррористической деятельности, их полномочия и роль в обеспечении антитеррористических мероприятий, а также определяются отдельные проблемы реализации полномочий субъектами антитеррористической деятельности.

Ключевые слова: террористическая деятельность, антитеррористическая деятельность, субъект антитеррористической деятельности, антитеррористические меры, антитеррористический центр.

Trofimov S. Determination of legal status of subjects of counterterrorist activity

In the article the system of subjects of counterterrorist activity, their plenary powers and role, is analysed in providing of counterterrorist measures, and also the separate problems of realization of plenary powers of subjects of counterterrorist activity are determined.

Keywords: terrorist activity, counterterrorist activity, subject of counterterrorist activity, counterterrorist measures, counterterrorist center.

¹ Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.